

Motion till riksdagen

1988/89:Sk51

av Görel Thurdin m. fl. (c)

med anledning av prop. 1988/89:132 om särskild vinstskatt, m.m.

Inledning

Den 31 december meddelade regeringen i en skrivelse (skr. 1988/89:72) riksdagen sin avsikt att lämna förslag till en särskild skatt på företagens vinster. I skrivelsen aviserades också en höjning av det fasta fribeloppet enligt lagen om vinstdelningsskatt. I proposition 1988/89:132 fullföljer nu regeringen sin avsikt.

Den nya skatten skall enligt regeringen vara tillfällig och normalt avse vinsten för det räkenskapsår som börjar den 1 januari 1989. Skatt skall därvid tas ut med 15 % på ett beskattningsunderlag som i stort överensstämmer med underlaget enligt lagen (1983:1086) om vinstdelningsskatt. Skatten skall betalas till staten. Bakgrunden till förslaget om en särskild vinstskatt är enligt regeringen att dämpa den inhemska pris- och kostnadsstegringen.

Regeringen anger i propositionen att skatten skall vara tillfällig och hävdar med anledning av detta att regeringens långsiktiga skattepolitik inte berörs. Skatter av liknande konstruktion och som införts på snarligt sätt som nu föreslås har emellertid varit för handen vid flera tillfällen sedan 1982. Exempel är lagen (1983:219) om tillfällig vinstskatt och lagen (1986:1225) om tillfällig förmögenhetsskatt för livförsäkringsbolag m.m. Den föreslagna skatten har också stora likheter med den mer permanenta lagen (1983:1086) om vinstdelningsskatt. Den nu föreslagna skatten ingår därför, enligt vår mening, som en reguljär och återkommande del i regeringens skattepolitik.

Allmänt

Den internationella konjunkturen under senare delen av 80-talet har varit stark. De svenska exportföretagen har under denna period fått draghjälp av en ekonomisk politik som vid flera tillfällen nödgats tillgripa devalveringar av kronan. Det är de större företagen inom traditionell industri som gynnas av denna politik. Vinstutvecklingen och förmögenhetsbildningen inom dessa företag har varit mycket god. I motsvarande grad har hushållens finansiella sparande utvecklats svagt och de mindre företagen missgynnats. Vissa av de större löntagarorganisationerna på arbetsmarknaden har mot bakgrund av de större företagens lönsamhetsutveckling ställt krav som regeringen hör-sammat med bl.a. skatter av den nu föreslagna typen. Dessa har emellertid i stor utsträckning drabbat även hushållens sparande (bl.a. försäkrings-sparan-det) och de mindre företagen.

För att företagen skall våga binda kapital långsiktigt, krävs stabila spelregler i ekonomin. Engångsskatter rubbar företagens tilltro till långsiktigheten i systemet. Följden blir att den långsiktiga investeringsviljan avtar. Företagen ägnar sig hellre åt att kortsiktigt förränta likviditeten än att binda kapitalet för längre tid. Något som med all önskvärd tydlighet kännetecknat den expansion och höga aktivitet som präglat kapitalmarknaden på senare år. Effektiviteten i det ekonomiska systemet avtar. Investeringar som skapar stabila arbetstillfällen riskerar utebli. I värsta fall läggs produktion ner eller flyttas utomlands. De senaste årens expansion och höga aktivitet på kapitalmarknaden – grundad dels på det gynnsamma konjunkturläget, dels på avregleringen av marknaden – har inte i motsvarande mån bidragit till en nödvändig förnyelse av svenskt näringsliv. Låg vilja till nyinvesteringar och brist på riskkapital är i själva verket ett av de stora problemen i svensk ekonomi idag.

Engångsskatter av den nu föreslagna sorten kan också ifrågasättas ur rättssäkerhetssynpunkt. De innehåller typiskt sett ofta ingredienser som gränsar till retroaktivitet. Det faktum att skatterna tas ut vid ett enda tillfälle gör att skatteundandragande planering måste motverkas extra rigoröst. Detta tvingar ofta lagstiftaren till bestämmelser som kan ifrågasättas ur rättssäkerhetssynpunkt.

Centern vill i motsats till ovanstående driva en politik som motverkar krav på engångsskatter och snarlika åtgärder. Det vill vi göra genom att verka för en *decentraliserad ekonomi* med ett starkt hushållssparande och spritt enskilt ägande. Vi vill också verka för *stabila spelregler* i ekonomin. Företag och enskilda måste med rimlig säkerhet kunna kalkylera konsekvenserna av sitt ekonomiska handlande. Retroaktiva åtgärder skall motverkas.

Regeringen anser att likviditetsindragningar torde verka dämpande på lönestegringstakten. Det finns inga bevis för något sådant samband. Avtalsrörelse och löneglidning torde påverkas ytterligt marginellt, om ens påvisbart, av likviditetsindragningar i jämförelse med faktorer som det allmänna arbetsmarknadsläget, inflationstakt, hög skatt på arbetsinkomst m.m. I vissa konjunktursituationer kan marknadsinterventioner såsom likviditetsindragningar, utformade som insättningar på konto i riksbanken, vara motiverade. Det är viktigt att påpeka att det inte skall röra sig om skatter utan att de insatta medlen så småningom skall återgå till företaget. Syftet med dessa likviditetsindragningar kan vara att minska företagens likvida medel för att därmed hejda en konkurrensförsämrande fusionsvåg. Ett annat syfte kan vara att minska den totala penningmängden i samhället för att därigenom strama åt efterfrågan.

Den särskilda vinstskatten

Regeringen anger som nämnts att syftet med den tillfälliga vinstskatten är att minska den inhemska pris- och kostnadsstegringstakten. Den föreslagna skatten torde enligt vår mening vara verkningslös ur denna synvinkel. Det nuvarande konjunkturläget präglas av en stark överhettning på arbetsmarknaden och hög inflationstakt. Marginalskattesänkningar som inte berör alla samt kraftig löneglidning bäddar för kompensationskrav från låglönegrup-

perna. Arbetsmarknadens parter är inte i tidsmässig fas med varandra. Redan ingångna avtal innehåller klausuler som medger omförhandling vid en viss inflationstakt.

En likviditetsindragning på 3,5 miljarder genom den föreslagna tillfälliga vinstskatten kommer mot bakgrund av ovanstående knappast att spela någon roll i avtalsrörelsen. En trend i den rådande överhettningssituationen på arbetsmarknaden har varit att företagen investerat i produktionskapacitet i mycket liten omfattning. Eftersom det varit brist på arbetskraft har produktionsinvesteringar försvårats. Företagen har i den internationella högkonjunkturen i stället passat på att höja sina priser. Detta har medfört långsiktigt tappade marknadsandelar samt högre inflation och försämrade bytesbalans. En tillfällig vinstskatt i detta läge skulle förstärka denna trend.

Redan när som idag två skatter, statlig inkomstskatt samt vinstdelnings-skatt, skall debiteras företagen försvårar detta för dessa att göra bedömningar av skatteutfallet av olika handlingar. Den tillfälliga vinstskatten förvärrar den redan svårbedömda situationen för många företag. Detta erkänns också i propositionen. Det faktum att vinstskatten utformats snarlik vinstdelnings-skatten ändrar inte den bedömningen eftersom det är frågan om en separat skatt som dessutom inte enligt propositionens förslag är avdragsgill gentemot övrig skatt.

Lagrådet riktar kritik mot det framlagda förslaget på ett par viktiga punkter. För det första har det till lagrådet remitterade förslaget inte varit föremål för sådan remissbehandling som avses i 7 kap 2 § regeringsformen. Där stadgas att behövliga upplysningar och yttranden skall inhämtas från berörda myndigheter. I paragrafen sägs också att sammanslutningar och enskilda skall ges tillfälle att yttra sig "i den omfattning som behövs". Regeringen har inte lämnat *någon* sammanslutning eller enskild tillfälle att yttra sig. På denna punkt gavs regeringen kritik från lagrådet också i samband med tillkomsten av lagen (1983:219) om tillfällig vinstskatt m. fl. tillfällen. Centern instämmer i lagrådets kritik. Detta bör ges regeringen till känna.

Lagrådet kritiserar också paragraf 5 i regeringens förslag till lag om särskild vinstskatt (motsvarar 3 § tredje stycket i lagrådsremissen). Där sägs att om räkenskapsåret omfattar annan tid än tolv månader skall vinstdelningsunderlaget räknas om så att det motsvarar tolv månader. Enligt lagrådet kan detta få till följd att företag som startat under 1989 och som upphört efter mindre än tolv månader kommer att beskattas för tolv månader med en schablonregel. Särskild vinstskatt kommer alltså att utgå även för tid då företaget inte existerat. Enligt lagrådet strider detta mot grunderna för skattesystemet. Regeringen vill reglera sådana fall med hjälp av ett dispensinstitut. Lagrådet anser inte detta vara lämpligt utan vill ha en generell undantagsregel från den föreslagna omräkningsregeln. Enligt centern bör inte regler som uppenbart strider mot grunderna för skattesystemet tas in i lag. Ett dispensinstitut ändrar inte den bedömningen. Vi instämmer därför i lagrådets kritik.

Enligt centerns uppfattning visar lagrådets kritik att skatter av den typ som föreslås är svåra att utforma på ett rättssäkert sätt. Med hänsyn till detta, att vi inte anser propositionens huvudmotivering om dämpad pris- och kostnadsstegring giltig samt vad som i övrigt sagts enligt ovan bör förslaget om

införande av särskild vinstskatt avslås av riksdagen. I det fall vårt yrkande härom ej vinner riksdagens bifall bör riksdagen besluta att den föreslagna likviditetsindragningen inte går in i statskassan utan ges en form som innebär placering av de indragna medlen på räntelöst konto i riksbanken för senare återgång till respektive företag.

Mot. 1988/89
Sk51

Det fasta fribeloppet

I propositionen föreslås även att det fasta fribeloppet i lagen (1983:1086) om vinstdelningsskatt skall höjas till 2 000 000 kronor. Den särskilda vinstskatten skall enligt propositionen ha samma fribelopp som vinstdelningsskatten. Centern har vid ett flertal tillfällen, senast i motion 1988/89: Fi 205 yrkat på avskaffande av vinstdelningsskatten. Vinstdelningsskatten, liksom den föreslagna särskilda vinstskatten, belastar respektive kommer (om den införs) att belasta ett stort antal små och medelstora företag. Ett fribelopp på 2 milj. kr. är bättre än det tidigare men är inte tillräckligt.

Hemställan

Med hänvisning till det ovan anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om remissbehandling i enlighet med 7 kap 2 § regeringsformen,
2. att riksdagen avslår förslaget om inrättande av en särskild vinstskatt,
3. att riksdagen – i det fall yrkande 2 ej bifalls – beslutar att i stället för den föreslagna skatten en likviditetsindragning genomförs som innebär att de indragna medlen placeras på räntelöst konto i riksbanken för senare återgång till företagen.

Stockholm den 5 april 1989

Görel Thurdin (c)

Gunnar Björk (c)

Ivar Franzén (c)

Gunnar Björk (c)

Gunilla André (c)

Rolf Kenneryd (c)

Håkan Hansson (c)

Olof Johansson (c)

Martin Olsson (c)

